

174

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váczi-utcza 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghirveesebb gyáraiból jótállás mellett a legolesőbb áron kaphatók.

Pályázat.

Szentes város 2-ik osztályú polgári leány-tanodájához egy nevelő, illetőleg tanítónői állomásra pályázat hirdetettik. Pályázni kívánó hölgyek az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 183. §-ban előirt képesítvényt tartoznak igazolni. A betöltendő állomáshoz a növendékek felügyeletén, illetőleg nevelői gondozásán kívül hetenként 24 órai tanítási kötelesség van csatolva, — melyre nézve a tantárgyak beosztása a városi iskolásköznek tartatik fenn. Ez állomáshoz a tandóánál lakás és 600 ft. évi fizetés (a hivatolt törvény 145. §-a szerint 2% levonással) van csatolva. A pályázatok az iskolásköz elnökehez f. évi márczius 20-ig nyújtandók be. A megválasztandott tartozik állomását f. é. ápr. 12-én elfoglalni. E határidőre nézve halasztást, a pályázati kérvényben külön pont alatt lehet kérni. Szentes, február 10-én 1874. Csukás Benjámin, az iskolásköz elnöke.

Aruház megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész fehérnemű, vászon, asztalnemű és szövött áru

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án aruházunkba váczi-utcza 4-ik szám tettük át, mely tözsomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll. Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlva maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai

„YPSILANTHOZ.“

185 (1)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapecsten, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelentek és minden könyvtárusnál kaphatók:

SZÉPIRODALMI UJDONSÁGOK.

- Jókai Mór. A köztivő ember fia. Regény. Második kiadás. **Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.** Jules Verne „Cinq Semaines en ballon“ című műve után. (8-rét 168 lap) füzve 1 ft. 20 kr.
- Tótvölgyi Titusz. A honarúlok. Regény 3 kötet. Füzeve 3 ft.
- Tótvölgyi Titusz. Az ezüst vitéz. Regény a tatárpusztítás idejéből. Négy kötet. Füzeve 4 ft.
- Tótvölgyi Titusz. Tavaszi levelek. Beszélyek. Második kiadás. (8-rét, 216 lap) füzve 1 ft.
- Tótvölgyi Titusz. Szivek világa. Beszélyek két kötet. (346 l., 8-rét) füzve 2 ft. 40 kr.
- Tótvölgyi Titusz. Az anyák bűne. Regény 4 kötetben, füzve 3 ft.
- Tótvölgyi Titusz. A rónák vése. Képekkel. (8-rét, 244 lap) füzve 1 ft. 20 kr.
- Litky Andor. A Porlaky-család. Regény. Három kötet (8-r.) füzve 3 ft.
- Mühlbach Luiza. A kártyakirály. Tört. beszély, ford. ifj. Vass Andor. — Roskowska M. Az utolsó órában, ford. K. E. — Hahn Ödön. A titkos szerelem. Novella. (288 lap, 8-rét) füzve 1 ft.
- Schwarz Mária. A mostoha leány. Elbeszélés. Ford. B. G. Géza (256 lap, 8-rét) füzve 1 ft.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utcza 4-ik szám).

Malólirottak

Brauswetter János, chronometer és műórás
urnak 26 év óta fenálló óratulajdonos Szegeden szállóvárosában, készséggel és részleljálatlanul a legmelogettebben ajánlat.

- 126. Hataler Ágoston theologus Décs
- Harth Gusztáv Polgár.
- Igar Démet Sárospatak.
- Juhász János Szécsény.
- 130. Jonnel N. m. k. postamester Hradec.
- Karácsonyi Miklós a tiszassabályozási társulat főnöke Buda.
- Kiss Tamás Kun-Szt. Márton.
- Kassa Károly Alattyán.
- Kosztolányi Sándor Mező-Túr.
- 135. Kúdy József Jeger N. M. Műhely.
- Kalmár Viktor B. Diószeg.
- Kis Sándor m. k. tr. t. Szolnok.
- Kovács Alajos m. k. pénzügy. főnök. Szeged.
- 140. Kis József uradalmi tiszt. P. Lak.
- Lait István m. k. postakézeltő Karcag.
- Langvárosy J. Kerd. Oláh-bányán.
- László N. hadnagy Zombolya.
- Lukatóff Au. k. ügyész M. Várhely.
- Majeros András esp. lelkész Dokra.
- 145. Mathé Gyula ref. tanító T. Burán.
- Perth Mihály főkapitány Szabadska.
- Schmidt N. a szegedi ált. takarékpénztár pénztárnoka Szeged.
- Kupcsz Antal a keresk. bank pénztárnoka Szeged.
- Weitzenfeld Zsigmond Szeged.
- 150. Stern Mór könyvny. Szeged.

Számtalanszor történnék, hogy csupán csak előtérlelők mellőstetik a kivárost, magának valódi érdemei szerzet és kezesítvény és honf. mert többnyire a bécsi órákerekedők mindent igéző és ámitó kitalálásokkal telt adva, oly silány szerkeszté, hasznavehetlen órák vásároltatnak, melyek mit a főlírottak nagyrésze is bizonyíthat — igen is jakszernek, de óráknak semmi sem nevezhetők; ezen szándékos csalással hasznos eljárás ellen kötelesség értelesen felszólalni, mindenkit óvatosságra inteni. Kitérő jószágú órákat vásárolni vagy javíttatni a közönség tapasztalása szerint, egyetlen biztos forrás

BRAUSWETTER JÁNOS

chronometer és műórás, az első valódi kules nádkül felhuzható remontoir inge-órák szabálmányos felhuzója, ki az 1871-ik évi londoni világkiállításon kiváló kitüntetésben részesült az 1872-ik évi kecskeméti iparműkiállításán és az 1873. bécsi világkiállításon pedig, valamennyi kiállított volt órák fölött a győzelmet aratta, mint annak idején ezt a lapok is föltünteték; — továbbá külföldön, különösen pedig a francziá-Svájcs országában 12 éven át az óraművészet minden titkát magavá tette és a hozzávaló gépekkel el van látva, valamint Münchenben is az ólmélet és gyakorlati vizsgáit eddig még senki által meg nem közeleltettkéssel végezte.

Árjegyzék:

Férfi-órák	frt.	frt.
Ésüst heng. óra 4 rubinnal	10-12	Arany ugyazas duplatokk. 69, 65, 70, 80
„ „ aranyz. ugról.	13-14	„ valódi remontoir hor. órák
„ „ dupla	15-17	„ kristályüveg. 53, 70, 80, 90
„ „ kristályüveg.	14-17	„ Arany dupl. 100, 110, 120, 160.
horgonyóra 15 rubinnal	16-18	Hölgy-órák.
„ duplatokkál	18, 20-22	Ésüst horgonyóra 4 rubinnal
„ aranyhorg. órák r. tr. úr.	18, 20, 24	Arany órák 3-mas számmal 13 kar.
„ ugyazas dupl.	22, 24, 26-28	„ h. óra 4-és rubinnal 25, 27, 30, 33
„ valódi horg. rem. felhuzható	30, 32, 35	„ ugan. dup. fódél.
„ krist. üveg.	30, 32, 35	„ horgonyóra 15 rub.
„ ugyazas duplatokkál	35, 37, 40	„ horg. kristályüveg.
Arany horgonyóra 3. szám (18 kar.)	36, 38, 40, 50.	Serkentők, órával együtt 7 ft. egyer.
„ ugyazas dupl.	45, 46, 50, 58	„ ugyazas dupl.
„ horg. duplatokkál	45, 46, 50, 58	„ horg. kristályüveg.

INGA-ÓRÁK legnagyobb választékban saját találmányu új kék szálakkal melyeket a tokon kívül, legyen az 1-2 vagy 3 nehezők kel, mind egyszerre felhuzni, ugyanczán az ingát megindítani és a mutatókat igazítani lehet. Kézműves leírás és árjegyzék kívánatra ingyen beküldetik. **A zsebórákat** fűző és tok, egyaránt minden helyzetben és rútkódában aranyosan és pontosan szabályozva adom által a közönségnek. **10** évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap minden óra vevője, 5 évi pedig minden javítás megrendelője használati utastírással együtt. **Arany és ezüst órák, láncok** a nagy, kis, ellenfél hivatal által megvizsgálva és minden nemben dua és a legdrágább választékban kaphatók. **Ésüst órák** 3-8 fríg, hosszuk 6-15 fríg, 3-mas számu aranyláncok rövid 15-70 fríg, hosszú 85-100 fríg. Talmárany, bronz- és acsalláncok is kaphatók. **Tárgyak**, melyek nem tetszenének, kívánatra készséggel kicseréltetnek. **Órák, arany és ezüst** a legmagasabb árú cserebe elcsoporttatnak. Vidéki megrendelések a pénzösszeg előleges beküldése, vagy utánvét mellett pontosan teljesíttetnek.

Jutalmazva a bécsi világkiállításon. **Frankenberg technikum.** Magasabb technikai szaktanoda, gépek építése, (mérnökök, művezetők) utak, vaspálya-építés s a műszaki vegytan számára. Egyszersmind előkészítési iskola, az egyéves önkényes vizsgának. Táplaház. — A tanfolyam kezdete: aprilis 15-én és október 15-én. Prospektusok minden könyvtárus, s ingyért a **Technikum** igazgatósága által. 170 (3-5)

Budapest, márczius 8-án 1874.

10-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyezéri iktatásnál 15 krajczár; többszöri iktatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden iktatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetémyeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nr. 22 és **Hansenstein és Vogler**, Wallfischgasse Nr. 10.

STRAUSZ DÁVID.

1808-1874.

elen századunkat, melyet a tudomány körében anyni gazdaszerü fölfedezés, az anyagi érdekek terén oly roppant előhaladás tüntet ki, melynek a szédelges és korruptió talán csak mulkony körtünete, a XIX. századot mégis az eszmék közdelme századának nevezhetjük legjobban. Politikában, tudományban, életben, bölcészetben, még a hitben is, a végmegoldásokra jutni, habár a mult s minden eddiginek lerombolásával, habár előitéleteink, kedvenc eszméink megtagadásának árán is, de tisztába jöni elvégre

gyából, mint a mesében a szegény ember gyermekei, apjuk állítólagosan elásott kincsét a szőlőben megtalálták — a munka által. A rombolás eleinte meddő, de aztán termékeny irányát mutatja azon férfúnak élete pályája is, a kinek febr. 8-kán Ludwigsburgban történt haláláról a távirida az egész világot értesítette; a kinek halálhírére a kegyes lelkek (és lapok) ájtatosan kiáltottak föl: hogy az ördög ismét egyik szolgáját, a ki ezelőtt harmincz esztendővel lektötötte volt neki a lelkét, mint doktor

Faust Mefisztónak; de a ki, habár aránytalanul nagyobb erőt fejtett ki s nagyobb eredményeket bírt fölmutatni a rombolásban, pályája végén, törekvései egyenes utján mégis eljutott oda, hogy az új építés irányát is megmutathassa. Strausz Dávid ez, kinek pályáját két végpont: „Jézus élete“ („Das Leben Jesu“ 1835) és „A régi és az új hit“ („Der alte und der neue Glaube“ 1872) jelöli. Strausz 1808-ban született Ludwigsburgban, Württemberg királyságban. Első neveltetését a világtól távol, magas he-

STRAUSZ DÁVID.

mindennel: e törekvés jellemzi legmaradandóbban e századot. Az a szellem, melyet Göthe a „tagadó szellemek“ nevez, s Mefisztóban testesít meg, az a mult század szelleme. Annak elég volt a tagadás, a rombolás, mintha csak az lett volna végeztélja. A mai kor sem fél a rombolástól, a tagadás és kétely nem döbentti meg; de mindez már nem cél neki, csak eszköz. Az igazságot keresi s a végmegoldások után sovárogo. Ha le akarja rontani a társadalom mai intézményeit, azért van, mert másokat akar helyettök állítani, melyeket jobbaknak hiszen: a suffrage universel, a munkás- és a nő-kérdés, a socialismus, — mind positiv törekvésekkel bírnak a negatív harcok végére, a melyeket folytatnak. A bölcészet, a hitbeli kétely, a tudomány, szintén kiléptek a nihilizmus köréből, s ha az eddig szentül és axiomaként hittet és őrzöttet le akarják rombolni — nem azért teszik, hogy mikor azt eltették láb alól, ott megálljanak; tovább akarnak menni s újat építeni. A vegytan megtagadta s nevettségessé tette a négy elem, az arany-csinálás, a bölcsek köve, s az ifjuság elixirje tanait; de állított helyökbé oly tudományt, mely ma már országok jóllétének alapját vetheti meg, s valóban aranyat csinál — a trá-

gyek közé temetett blaubeureni növeldeben nyerte, mely egykor a benzések zárdája vala, de a katolikusoktól elvétve, protestáns papnöveldevé alakítottatott át s e minőségben is csaknem oly szigorú zárdái nevelést nyújtott, mint hajdan. Itt élt s nevedett, a magány és természet ölén, csaknem gyermekkéd hitben az ifju, ki egykor a régi hit rombolójává vala leendő.

1825-ben a tübingai egyetemre lépett, hittudományi képzését befejezni. Itt működött 1826 óta Baur Keresztély, a később oly hírnevessé vált tudós, ki a kereszténység hagyományait a történelmi oldalról annyira munkával s oly terjedelmes tudománnyal támatta meg. Baur csak anyaggyűjtő volt; de mélyen ható, világos és elfogulatlan szellem, a kinek roppant hatása volt a fiatal Strauszra. Tanulmányai az újtestamentomi szent könyvek történelmi értékét, s az első keresztény századok írott hagyományai fölött, megbecsülhetetlen adalékok ma is lesznek még soká, a még teljességgel el nem döntött s nem tisztázott kérdések egész sorához.

Tübingából Strausz még Berlinbe is ellátogatott, hol akkor két nagy szellem hirdette a hit és a bölcsészet evangéliumát: Schleiermacher és Hegel. A hit s a bölcsészet közt egy utolsó kiegyezkedési kísérlet folyt e két nagy szellem műhelyében. Schleiermacher, a mély vallásos kedély s a legnemes és legszebb lelkek egyike, a kik vala a Krisztus istenségét gyermeketeg hittel s bölcsészi magasztossággal hirdették, korunk János apostola, hogy megmentse az igazi hitet, kész volt föláldozni annak czafrangjait, melyeket a bölcsészet úgy is lepétt róla; s Hegel, az éles dialektikus és körülhatárolt logikus, kész volt elismerni, hogy a bölcsészet és a kereszténység alapjokban s lényegökben megegyeznek, csak hogy különböző nyelven beszélvén, a kifejezésben nem juthatnak egyetértésre.

Strausz többet tanult a két tanártól mint kellett volna s mint maguk is szereték. Schleiermachertől megtanulta: elválasztani a kereszténységben a lényegtől a lényegtelenről, a czafrangokat a szellemről; Hegeltől megtanulta a körülhatárolt logikát és a metsző dialektikát, mely nem eléghetett meg a hit által nyújtott szükmarku engedélyekkel s az egész mondai anyag eldobását követelte.

Mármár szentnek látszott a béke a hit és a bölcsészeti irány közt. A kegyes lelkek diadalt ültek s a bölcsészek nagy lelki nyugalommal vallották magukat keresztényeknek. Egyszerre, mint felhőtlen égből a villám csapott le a „Jézus élete, kritikailag kidolgozva“ (két nagy kötet, 1835.), melyben harcz volt izerve a Jézus személyt s élettörténetét környező egész mythoszi fénykörnek. A tudomány és kutatás fegyvereivel, melyeket a logika és dialektika élesztett — támadta meg a csodákat, a négy evangélium tényeit, egyik evangéliummal czafolta a másikat, hárommal a negyediket, az ész és történelem következtetéseivel valamennyit. Irodalmi és történelmi adatokkal bizonyította, hogy a I. anonikus könyvek egész korpusa a második és harmadik században keletkezett, a mikor már Krisztus a nagy vallásalapító körül a csodás mythoszk és hitmondák egész rendszere kiképződött a szájhagyomány által.

Strausz könyve irtózatot hatást tett. A vita-iratok egész zápora zudult egyszerre reá. Egyik hitrendszer s árnyalat hívei sem akarták maguknak ismerni, s czafoatlanul hagyni a hitromboló szakadárt. A határozott és a mérsékelt supranaturalisták, a pietisták, sőt a racionalisták is fegyvert rántottak ellene. Mily roppant volt hatása, mutatta az, hogy mindenik párt legjobb harcosait eresztette a sikra ellene. A bibliai supranaturalisták részéről Stüüdlin, az újorthodoxiáról Tholuck, a Schleiermacher iskolájából a tudós és kegyes Neander („Jézus élete“ című nagy ellenművével) támadták meg. S hogy a harcz teljes legyen, még a spekulatív filozofia hívei, a Hegel theologus követői is megtagadták s megtámadták. Németország egy tábor volt; a kik nem bírták érvel, bírták szóval, szidalommal, nyelvöltögetéssel, Antikrisztusnak, Apostatának, eretneknek neveztek, kiközösítéssel fenyegették. Tanári székéből, melyet 1834 óta Tübingában bírt, egyszerűen elmozdították s szülővárosába lyezumi tanítószéké szorították. A zürichi szabadelvű városnác által az egyháztan tanácsára hivatván meg, oly lármát csaptak ellene, a polgárságot és a csészelket annyira fölzdudították, hogy a tanács sietett őt nyugdíjazni, de késő megterése sem a polgármestert, sem a tanácsot nem menthette meg a bukástól.

A minden oldalról így megtámadott Strausz véte magát, a hogy isten tudnia adta. A vita-iratok egész sora keletkezett tollából, könyvek, folyóiratok, röpiratok, melyek fölborlását mellőzzük, s csak nagy dogmatikáját, vagyis: a keresztény dogmák történelmi kifejlődésének két kötetes előadását emlíjük meg, mely 1840—1-ben jelent meg s szintannyi ellenzést és megtámadást idézett elő, mint a Jézus élete. Még mindig a rombolás, a negatív kritika útján volt, a nélkül hogy az újra építésre csak gondolhatott volna is. Meg kell valani, hogy erre sokkal kevesebb tehetséggel is bírt, mint amarra. Kiválóan kritikusi és dialektikus fő, valóban termékeny kedély nélkül. Azt hiszem, ha Schleiermacher nem Strausz előtt, hanem utána jött volna: ő lett volna hivatva az igazi „Jézus élete“ megírni, míg így e magasztos tárgyról tartott előadásai, melyeknek vázlatát tanítványai jegyzetükből adták ki, csak félig-vagy félig sem sikerült kísérlet, s töredékes mű maradt. A Schenkel „Jézus Jellemképe“ az új racionalizmus és a régi rajongás belső ellenmondásaiban szenved s világos kép helyett, egy fölzárt tot hullámaiban szétfolyó homályos árnyrajzot ad. S végre a Renán Jézusa, e legszebb istenemeri kép, inkább önkényes költői s lélektani alkotás, a legbájosabb keretben, de a történelmi igazság meggyőző ereje nélkül.

Hogy visszatérjünk Strauszra, ő néhány évi hallgatás után, mely alatt egyháztörténelmi tanulmányokat folytatott s anyagot gyűjtött, néhány történelmi irányművel lépett föl. „A romantikus a Caesarok trónján, vagy a hitehagyott Julián“ a jelenkorra s élő egyénekre való vonatkozásával lett nevezetessé; „Märklin Kristóf, élet- és jellemkép a jelenből“ egy ifjúkori barátját, kivel való levelezésében kezdette volt dogmatikai kételyeit kifejezni, s így tulajdonképp saját fejlődéstörténetét adja elő. Legnevezetese azonban az „Ulrich von Hutten“ élete, mely még egyszer föl-

zudította ellene minden oldalról a kedélyeket. De ő azt nem bánta, sőt kereste. „Ugyan kicsoda Ulrich von Hutten élete lenne az“ — mondá — „a mely mindenkinek tetszenék! Azon voltam, hogy munkámon mindazok mérgeledjének, a kik mérgelednének, ha maga a hutteni Ulrich föltámadna s ismét írni kezdene.“ A „Jézus élete“, mely időközben számos kiadást ért s nem szűnt meg folyvást nagy hullámokat verni, melyek a minden párt és árnyalat részéről támadó sok „Jézus élete“ben is kifejezést nyertek, s a dicső vallásalapító személyiségre fordítván a figyelmet, ismét őt tették — mint vala az őskorban — a hit s a kereszténység középpontjává — e művét Strausz most újra dolgozta „a német nép számára“ — melőzve a tudományos apparatus egy részét, s csak az eredményeket adva, nagy világossággal s tetszőbb formában, a mire talán a Renán műve is hathatott.

E hosszú s következetes pálya egyes utja Strauszt a régi hit romjain mulhatatlanul egy új hit közbéhez kellett hogy vezesse. S most, pályája végén, nem kékedetett e küszöböt is átlépi. Mely műve: „A régi és az új hit“ s hozzá az „Utószó, előbeszéd helyett“, mely már 1873-ban jelent meg, teljesen szakit nemcsak a régi hit anyagával, melyet teljesen összedőlött előbbi műveiben, hanem az alaki hitet s általában minden dogmával. Kimondja, hogy ha Jézusról lefejtettük a csodás isteni hitvélyt, ha a neki tulajdonított tettek, szók, ha élete történetének mondája mind nem való — akkor ő nem lehet vallásos életünk középpontja, nem ünnepeink tárgya, nem szertartásaink irányítója. A dogmának pusztulni kell; az ujkor, a jövődő vallása: az erkölcsstan.

Nem tartozik reánk Strausz pályáját s műveit bírálni; mi csak híi képét akartuk adni, s azt is csak vázlatban, életének és működésének. A harcz, melyet fölidézett, különben sincs még befejezve s a hit és a tudomány, a dogma s az erkölcsstan kérdésében az utolsó szó nincs még kimondva. De annyit kimondhatunk, hogy a harcz, melyet Strausz oly súlyos fegyverekkel folytatott, a rombolás — mely életeleme volt, — általában beillik korunk irányába s a század legnagyobb kérdéseivel, az állam, az egyház, a társadalom, történelmi és bölcsészeti igazság stb. kérdéseivel szoros összefügg. Azért, dőljön a harcz bár Strausz mellett vagy ellene el: ő történelmi nyomokat hagyott századunk értelmi történetében, s ha egyoldalú irányja, mely a rombolás és negatív kritikáé vala, nem találhatta is meg a teljes igazságot, egyike marad azoknak, a kik legtöbbit tettek, habár tagadásaik által is, az igazság kiderítésére.

— a —

Itthon.

(1864.)

Itt vagyok hát a virágos völgyben,
Hát itt vagyok újra, szülőföldem!
Mintha álom volna, csak úgy vélem —
Örömkönyű van minden levélen.
Kis patakak ezüst-csegő hangja
Érző lelkem fecsegő harangja, —
Lágy furulya zendül a távolban —
Azt sem tudom, itthon mikor voltam.

Ködben úszik szeliden a Mátra,
Gyermek-évim boldog tüntét látta!
(Minél távolabb multa nézünk
Annál szebbnek látszik az minéünk;

A pászortúz is messziről csillag!
Képeletem ábrándokba ringat —
Azt sem kérdem: boldogságom hol van?
Azt sem tudom, itthon mikor voltam.

De miképp van: hogy immár nem vérzek?
Dult lelkemben mily nyugalmat érzek?
Agyam magas tervektől nem izzad?
A természet hívó szava biztat!
Jobb nyugodni zöld pázstos keblén,
Mint jajgatni igaz harcunk vesztén —
Ráborulok mélyen meghatottan:
Oh! itthon már oly régen nem voltam!

Pásztió.

Tellmarch.

(Hugo Viktor „1793“ című regényéből.)

(Vége.)

A marquis Gavard felé fordult.
— Hányan vannak önök?
— Hétezeren.

S lemenés közben, mialatt a parasztek félreháríták a magyal-bököket Lantenac marquis utjából, Gavard így folytatá:

— Kegyelmes uram, ez igen egyszerű. Egy szóval kimagyarázhatni az egészet. Csak egy szikrának van szüksége. A köztársaság hírdetménye tudtul adta az ön jelenlétét, fölkelésre hevítette a király mellett az egész vidéket. Azonfölül kéz alatt értesített bennünket a granville-i maire is, a ki a mi embertünk; ugyanaz, ki Olivier abbé megmentette. Ez éjjel már félreverték a harangokat.

— Ki végezt?
— Ön végezt?
— Ah, — szólt a marquis.
— És most itt vagyunk, — fejezte be szavait Gavard.

— S hétezeren vannak önök?

— Igen, ma még hétezeren. Holnap tizenötezeren leszünk. Midőn La Rochejaqueuin Henrik elindult a katolikus hadsereghez, szintén félreverték a harangokat s egy éj alatt tízezer ember özönlött hozzá a hat parochiából: Corgueux, Les Échanbroignes, Les Aubiers, Saint-Aubin és Nueuilből. Löszörök nem volt. Találtak egy kőmívész hatvan font bánya szánt durva löport s La Rochejaqueuin azzal ment el. Gondoltuk, hogy önnök itt kell valahol lenni az erdőben s kerestük önt.

— S utközből megtámadták önök a kékeket a herbe-en-pail-i majorban?

— A szél miatt nem hallották meg a harangok félrevertését. Nem tartottak semmitől. A falubeliek jól fogadták volt őket. Ma reggel megrohantuk a majort. A kékek még aludtak, s egy szempillantás alatt végeztük velök. Nekem van lovam. Meltőztatik elfogadni, tábornok ur?

— Igen.

Egy paraszt elővezetett egy katonásan fölkontározott fehér lovat. A marquis a nélkül, hogy szüksége lett volna Gavard segélyére, fölült.

— Hurrah! — kiáltottak a parasztek. Az angol kiáltások nagyon szokottak a breton normand parton, színetlen közlekedésben lévén a lakosok a La Manche csatornái szigetekkel.

Gavard katonásan tisztelgett s kérdé: — Hol lesz a főhadiszállás, kegyelem uram?

— Először a fougères-i erdőben.
— Egy s marquis ur hét erdeje közül.
— De papa van szükségünk.
— Van nekünk egy.

— Kicsoda?
— A la chappelle-erbrée-i lélkész.
— Ismerem. Járt Jerseyben is.
Egy pap lépét ki e megjegyzésre a sorok közül s megszólalt:
— Háromszor.
A marquis odafordította fejét.
— Jó napot, lélkész ur. Sok dolga lesz.
— Annál jobb, marquis ur.
— Gyóntatnia kell. Azaz — hogy csak azokat, a kik gyónni akarnak. Nem kényseritünk senkit.

— Marquis ur, — szólt a pap, — Gaston, Guéménében kényseríti a republikánusokat, hogy meggyónjanak.
— Gaston — borbély, felelt a marquis; — mindenki úgy haljon meg, a hogy neki tetszik.

Gavard, ki eltávozott, hogy némi intőkedéseket tegyen, visszatért.
— Tábornok ur, várom parancsait.
— Először is, a találkozási hely a fougères-i erdő. Most széledjenek el s mindenki odamenjen.
— A parancsolat kiadtam már.
— Ön azt mondta, hogy a herbe-en-pail-iaik szívesen fogadták a kékeket?

— Igen, tábornok.
— Leégette ön a majort?
— Igen.
— Leégette a falut is?
— Nem.
— Gyujtassa föl.
— A kékek megkísérlettek védelmezni magukat, de csak százötvenen voltak s mi hétezeren.

— Miféle kékek ezek?
— A Santerre katonái.
— A ki a dobot verette, mikor a királynak levágták a fejét. Ugy hát párisi zászlóalj?

— Fél zászlóalj.
— Hogy hívják a zászlóaljat?
— A zászlóaljukon az áll, hogy „a vörös sapkások zászlóalja.“
— Vadállatok.
— Mit csináljunk a sebesültekekkel?
— Lőjétek agyon.
— Mit csináljunk a foglyokkal?
— Lőjétek agyon.
— Körülbelül nyolczvanan vannak.
— Lőjétek mind agyon.
— Két nő van köztök.
— Azokat is.
— Három gyermek is van.
— Hozzátk el. Meglátjuk, mit csináljunk velök.

S a marquis megsarkantyúzta lovát.

Mig ez történt Tanis táján, a koldus azalatt Crollon felé haladt. Bemélyedt a hegyszakadékokba, sűrű, néma lombok alatt ballagva, nem ügyelve semmire s csak a semmivel törődve, mint ő maga mondá. Álmodozott inkább, mint gondolkozott, mert a ki gondolkozik, annak ezélya van, de a ki álmodozik, annak nincs. Csatangolva, barangolva, meg-megállva, meg-evegt itt-ott egy esomó vadöskákát; ivott a forrásból, néha-néha valami távoli zajra fölütötte fejét, aztán ismét elmerült a leigéző természet bálnulásába, s a verőfény felé fordítva rongyait, hallá tán az emberek zaját, de csak a madarak énekét hallgatá.

Óreg volt, és lassu; nem igen bírt messze menni; mint Lantenac marquisnak mondá: száz lépésre már elfáradt. Egy kis kúruttat tett Croix-Avranchin felé s elérkezett az est, mire visszatért.

Kissé Macey fölött az ösvény, melyen haladt, egy fáktól ment magaslatra vezetett, honnan igen messze ellátni s áttekinthető az egész nyugati láthatár le a tengerig.

Fűszálló füst vont magára figyelmét, midőn ideért.

Nincs valami barátságosabb, és nincs valami iszonyubb a füstnél. Vannak nyájas, békés füstök, s vannak gonosz, büdös füstök. A füst sűrűségében és színében benne rejlik az egész különbség a béke és a harcz, a testvériség és a gyűlölet, a lakoma és a tor, az élet és a halál közt. A füst, mely a fák közül a magasba hat, jelentheti azt, a mi a világon legkedvesebb: a családi tűzhelyet, s azt is, a mi legborzasztóbb: a tűzvészt. S az ember minden boldogsága és boldogtalansága benne van néha a füstben, mely a szél szevélye szerint oszlik szét a levegőben.

A füst, melyet Tellmarch megpillantott, nyugtalanító jellemmel bírt.

Sötét volt, s közbe-közbe hirtelen vörös, mintha az izzó parázs, melyből ered, csak néha-néha lobbanna föl, s hamvadóban volna immár. A füst Herbe-en-Pail fölött emelkedett.

Tellmarch megkettőztette lépéit s a füst felé tartott. Meglehető fáradt volt, de tudni akarta, mi az ott?

Egy dombhoz ért, melynek széles háttára volt építve a falu és a major.

Volt. Falu és major nem létezett többé. Egy rakás égő omladék: ez volt Herbe-en-Pail.

Van valami, mi jobban fájl a szívnek egy palota égésénél: az, mikor egy kunyhó ég. Síralmas látvány a kunyhó, mely lángba borult. A pusztulás, mely a nyomortámadja meg, a saskeselyű, mely a földi fegyere csap le, oly képtelenség, mely összefonja az ember szívét.

Ha hiszünk a bibliai legendának, a tűzvész látása képes kőbálvánnyá változtatni egy embert. Tellmarch egy percze ily kőbálvány lett. A kép, mely kitért szemee előtt, megdermesztette. Csöndben fejeződött be a rombolás. Nem hangzék egy kiabálás, nem vegyült a füst közé egyetlen emberi sohaj. Ez óriási kemence folytatta működését, s lassanként elnyelte az egész falut a nélkül, hogy a gerendák reccsésésén s a szalmatetők roporogásán kívül más hang is hallatszott volna. Olykor szétfoszlott a füst, a beszakadt tetők látni engedék a tátongó szobákat, s skarlátvörös ringy-rongyok s biborszínű ócska butorok tüntek föl belsejükben. Tellmarch a rémeséttől elkábultva mozdulatlan állt ott.

A házakhoz közelfekvő gesztenye néhány fája meggyuladt és lángba borult.

Tellmarch figyelt, nem hall-e egy hangot, egy segélykiáltást, egy sikoltást. Mi sem mozdult, csak a láng; minden hallgatott, csak a tűzvész pattogott. Mind elfutottak talán?

Hol az a csoport ember, a ki Herbe-en-Pailban élt és dolgozott? Hová lett az egész népség?

Tellmarch leszállt a dombról. Gyászos rejtvény megoldását kereste. Szeméit rászögezte halkan lépdelt előre. Lassan közeledett a romokhoz, mint valami árnyék. Kisértetnek érzé magát e nagy sirban.

Elérkezett oda, hol a majorság kapuja áll, s benézett az udvarra, melynek nem voltak többé falai, s melynek határa összevegyült a körülte lévő házikokkal.

A mit eddig látott, az a kezdet csupán. Eddig a borzasztót látta, most föltárlta az iszonyu.

Az udvar közepén egy sötét, idomtalan gomoly emelkedett, halványan világítva meg egyik oldalról a láng, másiktól a holdvilág által. E gomoly egy rakás ember volt; mind halva.

A rakás körül még füstölgött egy nagy tó. A láng visszatükröződék e tóban, de nem volt annak szüksége a tűzre, hogy pirosnak lássék. Piros volt a vértől.

Tellmarch közelebb lépett. Egymásután megvizsgálta a rakáson heverő testeket. Holttest volt valamennyi.

A hold rájuk világított; a tűzvész is.

Katonák holttestei voltak. Meztláb heverték ott mind. Csizmáikat lehúzták, fegyvereiket elszedték. A kék egyenruhát rajtuk hagyták. Itt ott kilátszottak a halomrahányt tagok és fejek közül a trikolorokárdás kalapok. Kőztársaságiak voltak. Ama párisiak, kik tegnap még mind éltek, s a herbe-en-paili majorban tanyáztak. Hogy ez emberek sorrendben végezték ki, erre mutatott a testek arányos egymásra hullása; ott helyben, egymás után lóhatték agyon őket, még pedig gondosan. Halva volt mind. Egy hörgés sem hallatszott a rakásból.

Tellmarch végignézte a hullákat, egyet sem mellőzve. Mind át meg át valának lyukatva golyóktól.

Azoknak, kik rakásra lőtték őket, hihetőség másfelé kellett elsietni, s nem értek rá eltemetni áldozataikat.

Tellmarch már kifelé indult ismét, midőn zemei egy alacsony kőfalra vetődtek az udvaron; négy lábat látott kilógni a kőfal sarkán.

E lábak kisebbek valának mint a többi, s rajtuk maradt a cipő. Tellmarch közelebb lépett; női lábak voltak.

Két nő feküdt egymás mellett a fal mögött. Szintén lelőve.

Tellmarch lehajolt föléjük. Egyikük valami egyenruhafélébe volt öltözve, mellette egy összetört és kiüritett tonnáska.

Markotányosné lehetett. Négy golyó furta át fejét. Meghalt.

Tellmarch megvizsgálta a másikat is. Parasztasszonynak látszék. Sápadtan, tártott szájjal, lecsukott szemekkel fektült ott. Fején nem látszott semmi seb. Ruhája, melyet bizonyosan a sok fáradság rongyolt össze, szétnyílt, mikor elbukott s kitérta félig meztelen nyakát és vállait.

Tellmarch kissé félrebb vonta a ruhát s meglátta a nő vállán a kerek sebet,

— Nincs itt senki?

— Te vagy az koldus? — viszonzá egy hang oly halkán, hogy alig lehetett hallani. S egy fej nyult föl egy romhasadékból. Aztán egy másik arcz tünt elő egy másik romhasadékból.

Két paraszt volt, a kik elbujtak. Ők maradtak egyedül életben.

A koldus ismert hangja fölbátorította őket, hogy kibujjanak rejtekökből, a hol kuporogtak.

Még mindig szörnyen reszkette közeledtek Tellmarch-hoz.

Tellmarch tudott kiáltani az előbb, de beszélni most nem. Ilyen az ember, ha mélyen megrendül.

Ujjával a nőre mutatott, ki ott feküdt lábainál.

— Talán él még, — szolt az egyik paraszt.

Tellmarch fejével intett, hogy igen.

— A másik asszony is él? — kérde a másik paraszt.

Tellmarch intett, hogy nem.

A paraszt, ki először bujt ki, ismét megszólalt.

— A többi mind halott, ugy-e? Én láttam mindent. A pinceszemben voltam. Mily hálát ad az ember az istennek ilyenkor, hogy nincs családja! A házam leégett.

Szentséges Jézusom! mindenkit megölték. Ennek az asszonynak gyermekei voltak. Három kis gyermeke.

A gyerekek sikoltoztak: Anyám! Az anyjok sikoltott: Gyermekeim! Az anyát megölték s a gyermekeket elvitték. Én láttam. Istenem, istenem, istenem! Mikor mindent legyilkoltak, akkor elmentek. Ki voltak elégítve. Elvitték

a kicsinyeket s megölték az anyjokat. De nem halt még meg! Mondd csak koldus, hiszed-e, hogy megmentheted az életét? Segítsünk-e elvinni őt a kunyhóba?

Tellmarch intett, hogy igen.

Az erdő egészen a majorig nyult. Hamar csináltak egy hordágyat galyból és harasztból, föltették rá a még mindig mozdulatlan asszonyt, s megindultak vele az erdőbe, egyik paraszt fejénél, másik lábainál emelve a hordágyat; Tellmarch karját

„CZÁR-PUSKA,“ a moszkvai nagy ágyu.

melyet a puskagolyó okoz. A vállpercze el volt törve. Tellmarch részvétellel nézte a halottszíni kebelt.

— Anya és szoptatós, mormogá. Megérintette. A test nem hült még ki.

Nem volt más sebe a nőnek, mint az az egy a vállán, s a kulcsesont összetörve.

Tellmarch a szív helyére tette a kezét s gyöngye verést érzett. A nő még nem halt meg hát.

Tellmarch most föllált s rettenetes hangon kiáltott:

támogatta az asszonynak s üterét tapogatta.

Ütközben a két paraszt beszélgetésbe eredt, s a vérző asszony fölött, kinek sápadt arcját megvilágítja a hold, rémült fölkiáltásokra fakadtak.

— Mindent leölni.

— Mindent fölperzselni.

— Oh uram istenem! így leszünk már most?

— Az a magas öreg ember akarja így.

— Igen, az parancsolta.

— Én láttam őt, mikor agyonlőtték az embereket. Ott volt?

— Nem. Elment. Hanem azért mindegy. Minden az ő parancsa szerint történt.

— Ugy hát annyi, mintha ő tette volna.

— Ő mondta, hogy öljetek, égessetek. Semmi kegyelem!

— Igaz-e, hogy marquis?

— Az bizony, a mi urunk.

— Hát hogy hívják?

— Lantenac marquis ur.

Tellmarch fölemelte az ég felé szemeit s fogai közt morgogá:

— Ha tudtam volna!

Moszkvai képek.]

1. A Kremlin.

A vén Moszkva, az oroszok szent városa és a birodalom legrégebb s jelenleg is második székhelye, szintén osztozkodott az ifju Sz.-Pétervárral a nemrég lezajlott nagy ünnepélyekben, melyeknek hosszú sorát mult hó 24-én az osztrák-magyar uralkodó látogatása és elutazása

„CZÁR-KOLOKOL,“ a moszkvai nagy harang.

fejezék be. Moszkva nem csupán az orosz birodalomnak, hanem bizonyos tekintetben az egész világnak is kétségtelenül a legérdekesebb városa. Az orosz nemzet minden büszkesége, egész rokonszenve e tiszteletreméltó régi városban összpontosul, melynek öt négyszög mérföldnyi területe, 400,000 lakója, négy belvárosrésze, 32 külvárosa, 356 temploma s két csári palotája van.

Moszkva központját, legfőbb ékesességét

a Kremlin palota roppant terjedelmű épülettömege képezi, mely már maga is egy valóságos városrész, tele a legfényesebb templomokkal s más díszépületekkel. A Kremlin körülbelül a XIII-dik század közepe táján épült s azóta legalább hatszor leégett, de mint a phoenixmadár, mindannyiszor új életre támadott hamvaiból. Meglehetősen kiemelkedő magaslaton állván, meglepően szép körlátvány kínálkozik erkélyeiről s tornyairol az egész nagy terjedelmű városra. Eredetileg tölgyfaszancolat vette körül, de most 7280 lábnyi kerületű szilárd kőfallal van megerősítve, melyen át több kapu vezet a „templomok és paloták városrészébe.“ Az egyik kapu fölött egy Szűz-Mária-szobor emelkedik, karjai közt a gyermek Krisztussal, mely kaput szentté tette az oroszok előtt ama rendkívüli esemény, mely vele a francziák kivonulásakor történt. Ugyanis Napoleon császár e kaput löporral föl akarta robbantatni, de bár a robbanás meg is történt, az eredménytelen maradt. Azóta e kaput s a fölött álló Mária-szobrot oly nagy tiszteletben tartják, hogy mindenki leveszi a kalapját, mikor itt áthalad, még a császár is. A falakon belül templomok és paloták emelkednek, a melyeknek falai, fedelei és kupolái arany és ezüst, vörös és zöld, fehér és kék színekben ragyognak, s ezáltal oly füstölgő szép látványt nyújtanak, minőt más városokban hiába keresnénk. Legmagasabba, 325 lábnyira emelkedik az Ivan Veliki-templom gyönyörű tornya, melyben 34 harang zúgása hozza létre a világ legnagyobbzerü harangzenéjét; ezután következnek az egyik (nagyobb) csári palota, a Föltámadás-székesegyház és több apróbb templom, palota, középület, stb. A Kremlin épületei sajátos vegyületet képezik Európa és Ázsia különböző népei s azonkívül a különböző századok építészeti ízléseinek. Egy és ugyanazon épületnél a byzanci ízlésű boltozat fölött göth-

A KREMLIN MOSZKVÁBAN.

ban a magyar állam területén a bank és hitelintézetek következő számbeli változáson mentek keresztül: Az 1872-ik év végével volt bank- és hitelintézet, takarékpénztár, népbank, segély- és önszegély egyetel összesen 749; az 1873. év folyamán alakult 181; 1873-ban fönnállott 930; csőd, lezárás, főszerzés és beolvadás alá jutott 45. — 1873. végén fönnállott: 110 bank és hitelintézet, 346 takarékpénztár, 54 népbank, 78 segély- és önszegély egyetel, 180 iparos részvénytársaság, 17 biztosító társaság, összesen 885 vállalat, vagyis 136-tal több mint az év elején. E 885 intézethez hozzászámítandó még a 12 vasutársaság; továbbá a hazánk területén is működő osztrák intézetek, egymint 16 bank, 32 biztosító intézet és 2 vasut, és így a Magyarország területén működő összes társas vállalatok száma 947-re rug.

— Az 1872-ik francia népszámlálás eredményei a napokban tették közzé. Franciaország összes népessége közül lakik városokban 21.865.625, a vidéken pedig 13.447.320 ember; 1866-tól kezdve a népesség 4,1%-kal fogyott. Elzász-Lotaringiával az ország 1.574.000 lakost veszített. A házak száma (1866-tól) 7.811.549-ról 7.704.913-ra szállt alá. Körülbelül 36 millió lakos közül 13 millió sem írni, sem olvasni nem tud; 3.780.000 csak olvasni tud, a többi pedig írni s olvasni is tud. Van 35 millió katolikus, 580.000 református és 49.000 zsidó. Földműveléssel foglalkozik 6 millió családfő 11 millió hozzátartozóval s 1 millió 200.000 főnyi családoddal. Pap van 151.000.

— A franczia-német háboruban a francia tisztek közül 2194 vesztette el életét, a németek közül 1539 tiszt.
— Kereskedő hajók száma. A világ három legjelentékenyebb kereskedő nemzetének kereskedelmi hajóiról következő adatokat közöl egy kül-

földi lap: Angolország kereskedelmi hajóhada 38.896 hajóból áll 7.201.000 tonna teherképességgel; az észak-amerikai Egyesült-Államoké 29.273 hajóból 4.506.000 tonna teherképességgel; végre Franciaországé 15.528 hajóból 1.077.000 tonna teherképességgel.

— A legelterjedtebb német lapok közül néhány a múlt évben következő számú példányokban küldött szét: Gartenlaube 320.000; Daheim 110.000; Illustrirte Zeitung (Leipzig) 48.000; Über Land und Meer 125.000 és a Kladderadatsch 51.000 példányban.

— Tüzesetek Oroszországban. Egy pétervári lap hivatalos adatok nyomán közli, hogy Oroszországban a múlt 1873-ik év folyamán alatt összesen 22.476 tüzész volt, ezek közül 12.560 eset ismeretlen okból, 5911 vigyázatlanságból, 3141 gyújtogatásból, végre 864 villámcsapás következtében támadt. — Az okozott kár 43.000.000 rubelre rug.

Nemzeti színház.

Péntek, febr. 27. „A király házasságik.” Vigjáték 3 felv. Irta Tóth Kálmán.
Szombat, febr. 28. „A próféta.” Opera 5 felv. Zenéjét szerezte Meyerbeer.
Vasárnap, márc. 1. „A szekélyföldön.” Népszimű 3 felv. Irta Berczik Árpád.
Hétfő, márc. 2. „A párbaj.” Dráma 5 felv. Irta Ferrari Pál; ford. Csepregi Lajos.
Kedd, márc. 3. „A hugonották.” Opera 4 felv. Zenéjét szerezte Meyerbeer.
Szerda, márc. 4. „Házasság XV. Lajos alatt.” Vigjáték 5 felv. Irta id. Dumas S.; ford. Egresy B.
Csütörtök, márc. 5. „Tell Vilmos.” Opera 4 felv. Zenéjét szerezte Rossini.

Szerkesztői mondanivaló.

— Békefi. Harmadik vagy negyedik név alatt jelenik már meg areopágunk előtt. Neve más, de büne ugyanaz, hogy versei bizonyos roszak. Ha azt hiszi, hogy elfogultságból utasítjuk mindig vissza, próbáljon más kézzel vezetni tővutra. Az ő n eszmenetére, technikájára mindenütt rá fogunk ismerni, ne féljen.
— „Hamvazó szerdán.” Eltanult pathosz, nagy szavak (sesqui pedalia verba, mint Horáciz nevezi) — de semmi valóság. E költemény „jövő sorsa” tehát, a mit őn tudni ohajt, — a papirkosár.
— „Sorakozunk!” Nem sorakozhatik közlendők közé, s „Az utolsó mentő-deszka” sem mentheti meg; mind a ketten együtt súlyednek a feneketlen mélységbe.
— „Tüznél.” Képnél volna benne egy pár jó vonás s az egészen is van némi színezet. De vannak gyöngye részletei is, s a végen nem jó ki belőle semmi, csak egy dagályos kifejezés. Nem közöljük ezt, de íróját nem utasítjuk végképp vissza.
— S. S. A népdalok sem nagyon jők, sem nagyon gyöngék; csak olyan közepszerűség, melyeket azonban némelyek élvezhetnek is.
— Sz. G.-v. A két kisebb cikket mindenestre s valószínűleg a nagyobbat is közölni fogjuk; ehhez azonban előbb elő kell keresnünk a képetet az illető folyóiratból. A kiváratot rövid idő alatt teljesítjük.
— Kénos. K. S. A V. U. januári számaival a kiadó-hivatal már nem szolgálhat.
— Baróth. L. S. A pályázati jelentés egész terjedelmében a hivatalos lap január 2-ik vagy február első felében megjelent számai közül valamelyikben bizonyosan benne van.
— Tokaj. T. S. V. I-től tudunkra nem jelent meg „Vizgyógyászati könyv.”

TARTALOM.

Strausz Dávid (arckép). Itthon. — Tellmarch (vége). — Moszkvai képek (három képpel). — A kholera elterjedése 1873-ban. — Fiddletowni történet (folyt.). — Csuma, Livingstone szolgája (képpel). — Egyveleg. — Melléklet: Budapesti jótékony intézetek. V. — Egy zeneestély a külvárosban. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szakküvetek. — Statisztikai jegyzetek. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Hónap	Nap	N a p				H o l d			
		hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.		
8 Vasár	9 Hétfő	10 Kedd	11 Szerd.	12 Csüt.	13 Pént.	14 Szom.	15 Vasár	16 Hétfő	17 Kedd
18 Szerd.	19 Csüt.	20 Pént.	21 Szom.	22 Vasár	23 Hétfő	24 Kedd	25 Szerd.	26 Csüt.	27 Pént.

Felölős szerkesztő Nagy Miklós.
(L. czukor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és Heti nap	Katholikus és protestáns nap	Görög orosz nap	Izraeliták nap	N a p	H o l d				
				hossza	kél	nyug.	hossza	kél	nyug.
márczius									
8 Vasár	9 Hétfő	10 Kedd	11 Szerd.	12 Csüt.	13 Pént.	14 Szom.	15 Vasár	16 Hétfő	17 Kedd
18 Szerd.	19 Csüt.	20 Pént.	21 Szom.	22 Vasár	23 Hétfő	24 Kedd	25 Szerd.	26 Csüt.	27 Pént.

Hold változása. ☉ Utolsó negyed 11-én 10 óra 50 perccor reggel.

H I R D E T É S E K.

Van szerencsénk a t. közönséget figyelmeztetni, hogy az alant jegyzett

HITEL-PAPIROK

az utóbbi válság alkalmával, bizalomra legméltóbbakkal találtattak, és haszonhajtó befektetésekre legjobban ajánlhatók.

Ezen papírok a válság előtt birt árfolyamon alól jegyeztenek, és mi ezek százalékos jövedékét, a mostani jegyzések alapján közöljük. Egyszersmind megemlítjük, hogy mind ezen alant jegyzett értékpapírok annak idejében névértékben fognak kisorsoltatni.

32 évi 5 1/2 % földhitel intézeti zálogjegyek. Jövedék körülbelül 6 2/3 %	
34 " 5 1/2 % ált. földh. részv. társ. "	6 1/2 %
24 1/2 " 6 % " " " " "	7 %
25 " 5 1/2 % magy. jelzáloghitelb. "	7 %
23 " 6 % kereskedelmi bank "	7 %
5 % magy. és erd. földteherment. kötvények "	6 1/2 %
" " szőlődézsma váltásági "	6 1/2 %
" " vasuti kölcsön "	6 2/3 %

Ezen befektetés ép oly biztos, mint a takarékpénztári betétel, és sokkal magasb kamatozást nyújt, mint ez utóbbi.

Becsés megbízásokat legpontosabban teljesítünk és tanácsesal szolgálni is készek vagyunk.

Glatz, Holzwarth és Schubert.
Budapest, V. Dianafürdő.

178 (3-26)

A „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézet kiadásában (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

**VEZÉRKÖNYV
A TESTGYAKORLÁS TANÍTÁSÁHOZ.**

TANITÓK ÉS TANITÓJELÖLTEK SZÁMÁRA szerkesztő **MARKÓ LAJOS,** Kassai népiszkolai igazgató-tanító.

29 fametszvényvel. — Ára füzve 60 kr.

Bécsi világkiállitáson:
Haladási érem és valamennyi magyar kiállítóik között egyedül csak:
a hamburgi dísz-éremet

Strobl és Baris gépgyára
Budapestben, két nyul-utca 14. és 16. szám alatt.

A közelgő tavaszi időnyre van szerencsénk a t. cz. mezőgazdasági közönségnek az évek hosszú során át előtte a legjobban ismert és valamennyi hazai kiállitáson első érdemeket kiütött gyártmányainkat ajánlani, különösen

Kitünő ekéinket,
ujon szerkesztett üszög-, Hornshy-féle egyszerű és javított szőró-, tisztító- és szelelő-rostáinkat általános elismert szab. marokrakó, arató stb. mezőgazdasági gépeinket.

**Strobl és Baris gépgyára
Kötző Pál.**

200 (1-6)

Gyümölcsfák.
Klauzál Gábor, kis-tétnyi kertjében Buda mellett 1 1/2 mér-földnyire, kaphatók, jó fajdól nemesített gyümölcsfák 3-5 évesig. 187 (2-2)

Fényképészdé.
Mohács, rendezett tanúvárosban a Duna partján és jelen-tékeny hajó állomással egy tából készült és szállítható észak-homlokzatu műtermek eladó. Ott helyült verseny e táron ninc. Ára teljes felszereléssel 800 frt, e nélkül 400 frt. az első magyar biztosító-társaság nál biztosítva van. Tudósítást nyervebni Exner Gyulánál Pécsen, Baranyamegyében. 186 (2-2)

A „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézetben, (Budapest egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható

KISFALUDY SÁNDOR.
HIMFI SZERELMEI.
Második kiadás. A költő arcképevel.
(382 lap, 16-rét.) Nyomt. papíron, füzve 80 kr. Velinpapíron, füzve 1 ft. 20 kr., kötve 2 ft.

Hirdetmény.
A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület évi rendes közgyűlése f. évi márczius 21-én délután 4 órakor fog az intézet helyiségében megtartatni.

Tárgyai:
1. Igazgatói jelentés.
2. Az 1873. évi forgalom és mérleg közzététele.
3. A tiszta jövedelemlről rendelkezés.
4. Az alapszabályok 10. §-a értelmében 15 választmányi tag választása.
5. Választmányi előterjesztések és azok feletti határozat.
Mely közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 3. §-a értelmében szavazati jogukat csak személyesen megjelenő oly részvényesek gyakorolhatják, kiknek részvényük a közgyűlést megelőzőleg 3 hóval nevékre iratott. 198 (1-2)
Kelt Budapesten a választmányának 1874-ik év február 20-án tartott üléséből.

Magyar László, titkár.
Hajós József, igazgató.
(Utánnymomat nem díjaztatik.)

Ingyen s bérmentve
küldi szét Orlics R., mennyiségteni tanár Berlinben, Wilhelmstrasse 125., a legujabb
nyeremény-lajstromot
1874-re.
Egy ily tudakozás, annyival inkább ajánlható nemcsak a különböző hírlapokban sokszorosan közzírt telt közönsé-ges elismerőiratok végett, — hanem hogy a lutri felüglesztése bizonyosan ugys már küszöbön áll. 181 (1)

A „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézetben Budapest, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

KIS DEKAMERON.
Válogatott beszédek a serdülő ifjuság számára.
Irta **JÓKAI MÓR.**
Ára kemény kötésben 2 forint.

Budapestben a Franklin-társulat kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

1793
vagy
A POLGÁRI HÁBORU.
Regény. Irta **HUGÓ VIKTOR.**
Jogositott magyar kiadás.
Fordították **ÁLDOR IMRE** és **GYÖRGY ALADÁR.**
HÁROM KÖTET.
A teljes mű ára 5 forint.

A sas-röpülése jellemzi. Mig lenn, a föld közelében mozog, közönséges madár; királyi fönsege akkor jelenkezik, mikor a nap felé tör s versenye két a felhőkkel, oly magasságban, hová szédülve tesint föl a gyöngye szem és lélek.
Hugo Viktor sem szokta méltányolni sem a közönség, sem a kritika, midn a folyó nap rendes élményeivel és eseményeivel foglalkozik. . . De meghódítja legkönnyebb ellenéit is mindig, valahányszor egy-egy merész alkotással kora és kortársai föl emelkedik, s egy-egy sugárt lövel fel onnan a földre abból a fényből, mely az istenség „legyen” szavával terjeszt világot minden irányban s folytatja a teremtés dicső művét.
Az „1793” szintén e sorban tartozik a méltó párja mindenkép a — századok legendájának, mely Hugo V. költői pályáján a tetőpontot jelzi.
Alig van benne egy fejezet, egy lap, egy sor, mely a közmondás értelmében oroszánkörömlök be ne válnék, s számtalan oly helyet lehetne s fognak is idézni bizonyára, hol a toll esetté vált Hugo V. kezében s ragyogó színezés emeli a művészi rajz kifejezhetlen szépségét és jellemzettségét. Soha tárgy nem is felelt meg egy Hugo V. geniának, mint az első francia forradalom, s viszont ez ujkorszak-nyitó roppant események sem kaphattak méltóbb historikust nála, ki gigantikus erővel uralodik rajtok mindenütt s a végtelen óceán fölött nem egy lebeg, mint a hajó, mely rabja a hullámnak, hanem mint a nap, mely fényt áraszt viére, s megvilágít ott mindent a mogorva szirttől a játszi sájkáig, s a zajgó örvényt, mely halállal fenyeget, csakugy mint a csöndes részpartot, hol virágok nyilnak s az élet örömei kinalkozniak.
Hugo V. példátlat szorgalommal és lelkiismereteséggel tanulmányozta az 1793-diki esztendő minden régi és újabb forrásait, s nem egy tudós professor sok oly érdekes adatot fog olvasni e regényben, melyeket világért sem kerestet volna itt, másutt meg nem talál keresve sem.
A vendéi harezter és Páris, a hadsereg és a Convent, a felkelő paraszrok és a közfarsasági önkényesek történeti hüséggel, de a költészet varázslatában vannak fölütötte, s míg nagyban és egészen megdöbbent ama lázas napok daemoni nagysága, s Robespierre, Danton és Marat óriás alakjai borszadva szemléljük a nem jobb, csak kisebb mellékszereplő élén, enyhit az öszbenyomást s egyszor elandulit és ellágyít, mászszor lelkesit és elragad az anyai szeretet, a gyermeki ártatlanság, a nagy szabású hősiesség s a rajongó idealismus, melyek mindegyikének megfelelő képviselet adott, bizonytalanságban hagyva így az olvasót: ki elot hajoljon hát meg melyebben: a történéssz vagy a költő elött?
Mindkettő egyelőn van e munkában, mindkettő igazolja a szerző világhírét.
S az alulrt társulat, midn tetemes avgsági áldozattal megszerzte a fordítási jogot s eszközte diszes alakban a kiadást — oly szellemi élvezetnek nyitott utat a magyar olvasó közönségnek, hogy bá ran és habozás nélkül ajánlhatja viszont e költséges vállalatát annak tömeges figyelmébe és pártfogásába.
Franklin-társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda (egyetem-utca 4. sz.)

174 (4-6)

Amerikából
a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés
és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában
váczi-utca 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianinok a bel- és külföld leghirveesebb
gyáraiból jótállás mellett a legolcsóbb áron kaphatók.

Nélkülözhetlen divatlap minden családnál.

Előfizetési felhívás

„BUDAPESTI BAZÁR“
leghasznosabb divatlapra.

Több ezer példányban nyomtatott 1-2 és 3-ik száma egészen elfogyott. Március 1-től is fogadunk előfizetéseket. Még a divatújsónak, szabómestereknek is igen czélszerű és hasznos lap a „Budapesti Bazar“. Minden száma mellett van egy iv szépirodalom; a főívben van több szára menő kézimunka, legújabb ruha, felöltő, gyermeköltözék, kalap és frizura rajz. Mellékletei egy nagy iv szabásminta és himzésrajzjal, színezett rézmetszeti divatkép, színes boríték, hírszékény és mulattatóval. Végre: csupán a „Budapesti Bazar“ minden száma hoz hasznos-hető, paipból kivágott szabásmintákat, minden szabásminta megrendelhető. Előfizetési ára: negyedévre 2 ft 50 kr., — felévé 5 ft. A ki lapunk beltartalmával megismerkedni ohajt, mutatványszámot, vagy előfizetési felhívást küldünk, bérmentve. A „Budapesti Bazar“-ral igen sok kedvezmény jár: mulapok, Regény-Csarnok, stb.

Előfizetési felhívás a „Legújabb külföldi regény-csarnok“-ra.

Megjelenik füzetekben minden hó 14-én és 30-án. Ez évi folyamát Montepin világ-hírű regényével „A Jósno“ kezdjük meg. Ezen igen érdekes regény az 1830. évi francia forradalomból egy szerencsétlen család burzasztó eseményeit nagyszűren eseteli. Előfizetési feltételek: Az egész évi folyamának: (24 füzet) 6 ft. — Félévi folyamának: (12 füzet) 3 ft. — Negyedévi folyamának: (6 füzet) 1 ft 50 kr. A „Budapesti Bazar“ előfizetőinek: Egész évre 4 ft. — Félévre 2 ft. — Negyedévre 1 ft. — A múlt évi folyam: (22 füzet) 4 forintért megrendelhető.

Az előfizetési pénzek Király János szerkesztő- s kiadó-hivatalához (granátos-utca szerviták házába) urasítandók. 201 (1-3)

A legdiszesebb és tartalmasabb divatlap a „Budapesti Bazar“.

Áruház megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész fehérnemű, vászon, asztalnémetű és szövött áru

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án áruházunkba váczi-utca 4-ik szám tettük át, mely tőzszomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll.

Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlva maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai
„YPSILANTIHOZ.“

185 (3-6)

Pályázat.

Szentes város 2-ik osztályú polgári leány-tanodájához egy nevelő, illetőleg tanítónői állomásra pályázat hirdettetik.

Pályázni kívánó hölgyek az 1868-ik évi XXXVIII. t. cz. 133. §-ban előírt képesítvényt tartoznak igazolni.

A betöltendő állomáshoz a növendékek fölügyeletlen, illetőleg nevelői gondozásán kívül hetenként 24 órai tanítási kötelezettség van csatolva, — melyre névze a tantárgyak beosztása a városi iskolaszéknek tartatik fenn.

Ez állomáshoz a tandoánál lakás és 600 ft. évi fizetés (a hivatolt törvény 145. §-a szerint 20% levonással) van csatolva.

A pályázatok az iskolaszék elnökéhez f. évi márczius 20-ig nyújtandók be. A megválasztandott tartozik állomását f. é. apr. 12-én elfoglalni 175 (3-3)

E határidőre névze halasztást, a pályázati kérvényben külön pont alatt lehet kérni.

Szentes, február 10-én 1874. Csukás Benjámin, az iskolaszék elnöke.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Most jelent meg
harmadik kiadásban:
KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

TÜZETES UTASÍTÁS
A KONYHAKERTÉSZET, VIRÁGMIVELÉS
és
GYÜMÖLCSTENYÉSZTÉS KÖRÉBEN.

A legújabb kulfok után Átírta és jegyzetekkel bővítette

GALGÓCZI KÁROLY. Dr. FARKAS MIHÁLY.

(8-rét, 285 lap.)
Ára füzve 80 krajczár.

Franklin-társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

Az előhaladt időny miatt egészbeni

végeladása
nagy
szőnyeg-raktárának

jelentékenyen alábbszállított árak mellett.

176 (3-4) **Poll János.**
Eladási helyiség József-tér 10. szám.

A legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen.

különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé
és a
Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerésztől Zombán Tolnamegyében, melyek a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlése Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jóhíru gyógyszerárában.

A hamisításoktól óvakodni kell!
Mindenki csak a Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el 185 (16-0)

179 **Lőrincz István** (4-12)
lábbeli gyárnok

Budapesten, országot 19-ik szám alatt ajánlja férfi-, nő- és gyermeknemű lábbeli gyártmányait, mel-ekkel az 1872. é. kezeskemi országos kiállításon bronz-, az aligmult bécsi világkiállításon pedig érdem-éremmet nyert.

Megrendelések helyben és vidékre, nagyban és kieszinyben a legnagyobb pontossággal eszközöztetnek. Vidékieknek rendszer mérték nélkül is, csupán centimeter, sőt viselt lábbeli után a legkényelmesebb lábbeliek utánvételrel küldetnek.

Netalán készletben nem található mértékű lábbeliek (kivéve hosszuszárú csizmát) gyára kitünő berendezése mellett gépek segítségével, 2 óra alatt, szinte jótállással elkészít.

Budapest, márczius 15-én 1874.

11-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasznosított petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

ROGEARD ÁGOSTON.

iaiba volt annyi veszély, annyi csapás, Franciaország ma is ott áll a nemzetek között, a hol állt az előtt, sőt magasabban, mert ama csapások, a mik alatt más ország összerokkadt volna, csak annak megmutatására szolgáltak, mely életerőnek kell rejleni abban a nemzetben, a melyet ily szörnyű csapások sem voltak képesek megsemmisíteni, sőt gyöngévé tenni sem.

Az új kor eszméi majd mind Franciaországban lelték bűlecsüket, születéstik hosszú kinszenvedéssel, vérkeresztséggel járt s minden egyes világboldogító eszme ezrével termette meg a maga martyrjait.

Ezeknek egyike az is, kit ma mutatunk be olvasóinknak, s kinek sokat hányatott életéből a következő sorokban közöljük ez érdekes adatokat egyik tisztelője, neki úgy, mint nekünk hí honfiktársunk, De Gerando Attila följegyzései nyomán.

Rogear 1820-ban született Páris közelében, Chartresben. Atyja, gyalogsági kapitány, a század elején lefolyt óriási harcokban a becsületrend tisztj rangját nyerte el. Anyja részéről pedig De Chézynek ivadéka, ki első tanulmányozója volt Franciaországban a szanszkrit nyelvnek, melynek még ma is fennálló tanszéke a Collège de Franceban az ő számára alapított.

Rogear nem hazudtolta meg eredetét. Már mint tanuló is kintinó volt, a Louis le Grand lyceumban, honnan, miután tanári pályára készült, az Ecole normalba lépett. Ebből az intézetből kerülnek ki majd mind ama jeles, tudós férfiak, kik a francia tanári karnak oly nagy tekintélyt szereztek. Itt az intézet elnöke, a nagy hírből és köztiszteltetben álló tekintélyes tudós, Dubois folytonos figyelemmel kísérte a jeles ifjút s pártfogolta már akkor is, mikor

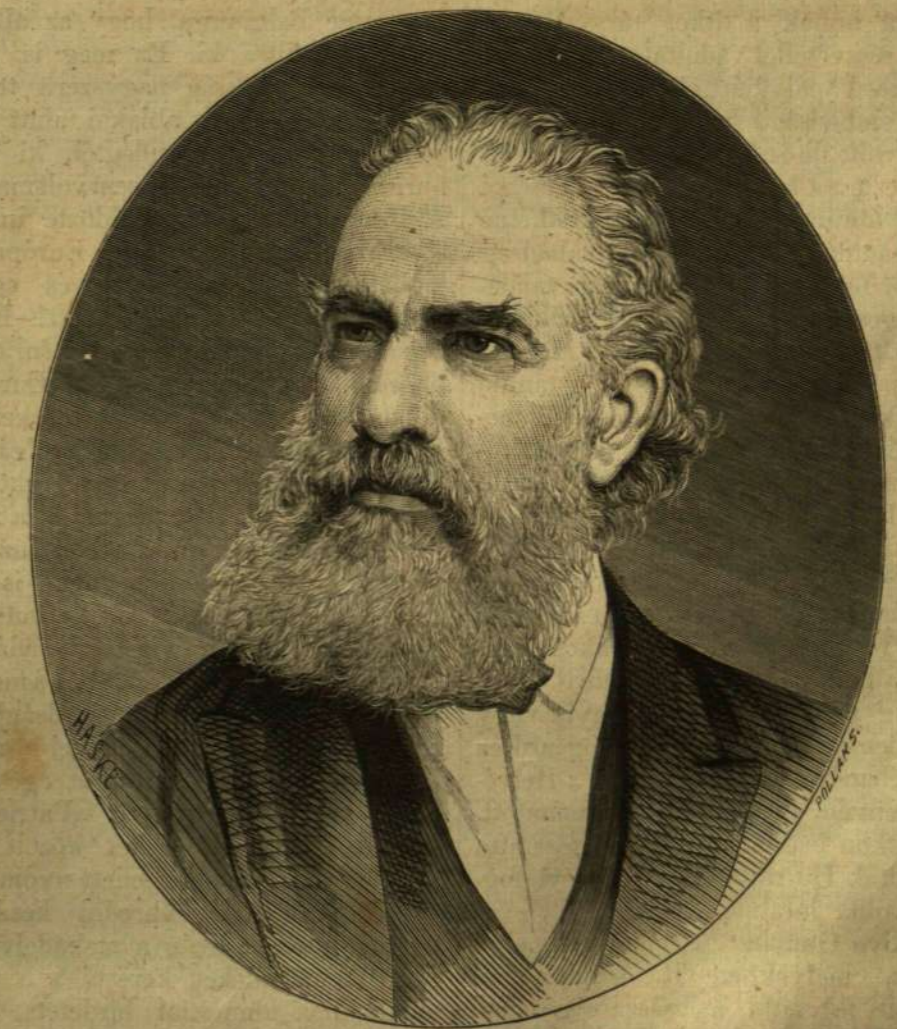
ez tanulmányait befejezván, huszonegy éves korában a tanári pályára lépett.

„Quem dii odere, paedagogum fecere.“ Nyugodjatok meg, mostoha gyermekei a sorsnak, kik a tanítói pályán miveltek az ur szőlejét szép Magyarországon, másutt is szuró tövissel van fedve ez a keserves pálya. Bizonyíték rá a Rogear élete, ki mindenét elveszté e pályán, többet, mint mindent, még hazáját is.

Előbb Bloisban, majd Obernaiben volt tanító. De mert azt hitte, jó tanító lehet, ha nem jár is el szorgalmasan misére: elmozdították. Így jutott Libourneba, majd Blaye-be és végre Angoulêmebe. Most hát végre, sok hányatás után királyi kollegiumban taníthatott. De három év mulva innen is kiesett. Bekövetkezett ugyanis az

1848-ki év, annak pedig nemesak nálunk, egybeült is voltak martyrjai. Rogear a köztársaságért buzgótt s nem is titkolta meggyőződését. A püspökség jelentette-e föl, vagy más okból? elég az ahhoz, innen is elmozdították. Párisban töltött egy évet, a köztlygek tanulmányozásával töltvén idejét. Majd Brivesben foglalt el egy nagyon szerény tanítói állomást. De itt, mintha a sors megsokalta volna az üldözést, szerencséje jobbra fordult s fölismeretvén érdemei és jeles készütsége, a gyönyörű fekvésű Pau városába neveztetett ki kollegiumi tanárnak.

Két év mulva azonban beütött az államesiny. Napoleon császár lett. Minden egyes hivatalnok fölszólítottott, esküdnek hűséget az új kormánynak, vonakodása

ROGEARD ÁGOSTON.